

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 93 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 93 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 37/2022 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 7/2022 vp Juha Mäenpää ps ym. Lakialoite laiksi tuloverolain 93 §:n muuttamisesta
- Toimenpidealoite TPA 9/2022 vp Jari Myllykoski vas ym. Toimenpidealoite polttoaineiden hinnannoususta johtuvan elinkustannusten nousun subventoinnista palkansaajille

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- erityisasiantuntija Heidi Orrenmaa, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Mia Keskinen, Verohallinto
- veroasiantuntija Lauri Lehmusojä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- pääekonomisti Patrizio Lainä, STTK ry
- veropoliittinen asiantuntija Niko Pankka, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- veroasiantuntija Jukka-Pekka Hellman, Suomen Yrittäjät ry
- lakiasiaintohtaja Kati Malinen, Veronmaksajain Keskusliitto ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- liikenne- ja viestintäministeriö
- Suomen ilmastopaneeli
- Akava ry
- Autoalan Keskusliitto ry
- Autotuojat ja -teollisuus ry
- Keskuskauppakamari

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2022 vp

- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Työttömien Keskusjärjestö ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia väliaikaisesti siten, että matkakuluvähennyksen enimmäismäärä korotettaisiin 7 000 eurosta 8 400 euroon.

Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuonna 2022 kilometrikohtaisen matkakuluvähennyksen määrä omalla autolla kuljettaessa olisi 0,30 euroa kilometriltä ja käyttöetuautolla kuljettaessa 0,24 euroa kilometriltä silloin, kun halvimpana kulkuneuvona pidetään muuta kuin julkista kulkuneuvoa. Verohallinto määräisi edelleen tarkemmin muiden kulkuneuvojen perusteella myönnettävän matkakuluvähennyksen kilometrikohtaisista laskentaperusteista silloin, kun halvimpana kulkuneuvona pidetään muuta kuin julkista kulkuneuvoa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2022 ja olemaan voimassa vuoden 2022 loppuun. Lakia sovellettaisiin verovuoden 2022 verotuksessa.

Lakialoite

Lakialoitteessa laiksi tuloverolain 93 §:n muuttamisesta LA 7/2022 vp esitetään, että muutetaan tuloverolain 93 §:n 1 momentissa mainittujen tulonhankkimismenojen summia asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten osalta siten, että näitä matkakustannuksia voidaan vähentää ansiotulosta enintään 10 000 euroa ja vain siltä osin kuin ne ylittävät verovuonna 500 euroa (omavastuuosuus).

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa polttoaineiden hinnannoususta johtuvan elinkustannusten nousun subventoinnista palkansaajille TPA 9/2022 vp esitetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin korottaakseen palkansaajan oikeutta vähentää työstä aiheutuneita matkakustannuksia verotuksessa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana. Energian hinta on noussut tuntuvasti viimeisen vuoden aikana Suomessa ja laajasti muualla Euroopassa. Myös liikennepolttoaineiden hinnat ovat nousseet etenkin raakaöljyn kallistumisen, biopolttoaineiden jakeluvaihteluiden kiristymisen ja biopolttoaineiden hintojen nousun myötä. Tuloverolain 93 §:ään tehtävillä väliaikaisilla muutoksilla on tarkoitus kompensoida polttoaineen hinnan nousua henkilöille, jotka tarvitsevat autoa asunnon ja työpaikan välisiin matkoihin ja jotka vastaavat polttoainekustannuk-

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2022 vp

sistaan itse. Muutoksilla on tarkoitus sekä vastata polttoaineen hinnan nousun aiheuttamiin lisäkustannuksiin että tukea verovelvollisten työn tekoa. Polttoaineen hinnan nousu lisää kustannuksia erityisesti niillä verovelvollisilla, joilla asunnon ja työpaikan välinen matka on pitkä ja joille oman auton käyttö on välttämätön kodin ja työpaikan välisiin matkoihin. Muutos olisi määräaikainen, ja sitä sovellettaisiin vuoden 2022 verotuksessa.

Matkakuluvähennyksen enimmäismäärää tuloverolain 93 §:n 1 momentissa korotettaisiin määräaikaaisesti vuoden 2022 verotuksessa 7 000 eurosta 8 400 euroon. Lisäksi kilometrikohtaisesta matkakuluvähennyksestä verovelvollisen omistamalla tai hallitsemalla autolla tai käyttöetuautolla kuljettaessa säädettäisiin määräaikaisesti vuodelle 2022 suoraan tuloverolain 93 §:n 2 momentissa siten, että kilometrikohtaisen matkakuluvähennyksen määrä omalla autolla kuljettaessa olisi 0,30 euroa kilometriltä ja käyttöetuautolla kuljettaessa 0,24 euroa kilometriltä silloin, kun halvimpana kulkuneuvona pidetään muuta kuin julkista kulkuneuvoa. Vuoden 2021 tasoon nähden korotus olisi 5 senttiä kilometriltä. Nykytilanteessa Verohallinto tekee päätöksen muun kuin julkisen liikenteen käytön perusteella tehtävän matkakuluvähennyksen määrästä vuosittain marraskuussa kyseisen vuoden hintakehityksestä saatujen tietojen perusteella. Koska määrä vahvistetaan vasta marraskuussa, kesken vuoden nousseita kustannuksia ei voida ottaa kyseisen vuoden ennakkoperinnässä huomioon. Tehtävän määräaikaisen muutoksen myötä polttoaineen hinnan nousua heijastava vähennyksen määrä voidaan ottaa huomioon ennakkoperinnässä jo verovuoden 2022 kuluessa. Verohallinto määräisi edelleen tarkemmin vähennyksen laskentaperusteista muiden kulkuneuvojen, kuten esimerkiksi vapaan autoedun osalta.

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut muutokset matkakuluvähennyksessä vaikuttavat noin 594 000 verovelvollisen verotukseen ja pienentävät staattisesti arvioituna vuoden 2022 tasossa verotuloja yhteensä noin 143 miljoonalla eurolla. Keskimäärin verovelvolliskohtainen veronkevennys on 240 euroa vuodessa. Matkakuluvähennyksen enimmäismäärän korottaminen 7 000 eurosta 8 400 euroon pienentäisi staattisesti arvioituna vuoden 2022 tasossa verotuloja yhteensä noin 13 miljoonalla eurolla. Vähennyksen piirissä on arviolta noin 730 000 verovelvollista, ja tämä muutos kohdistuisi vain niihin noin 31 500 verovelvolliseen, joiden matkakulut tällä hetkellä ovat 7 750 euroa tai enemmän. Kilometrikohtaisen määrän korottaminen pienentäisi staattisesti arvioituna vuoden 2022 tasossa verotuloja yhteensä noin 130 miljoonalla eurolla.

Hallituksen esityksen mukaan taloudellisten vaikutusten arviointi on tehty suhteessa vuodelta 2021 sovellettaviin matkakuluvähennysten kilometrikohtaisiin määriin ja matkakuluvähennyksen enimmäismäärään. Polttoaineen hinnan noususta johtuen on oletettavaa, että matkakuluvähennyksen kilometrikohtainen määrä olisi noussut oman auton ja käyttöetuauton osalta myös tilanteessa, jossa Verohallinto olisi tavanomaiseen tapaan vahvistanut matkakuluvähennyksen kilometrikohtaisen määrän verovuodelle 2022 vasta marraskuussa 2022. Hallituksen esityksessä on esimerkinomaisesti todettu, että jos Verohallinto olisi ilman hallituksen esityksen antamista vahvistanut matkakuluvähennyksen määräksi esimerkiksi 0,27 euroa per kilometri, olisi muutoksesta johtuva verotulomenetyks edellä esitettyä pienempi. Tällöin verotuottovaikutus olisi arviolta yhteensä noin 93 miljoonaa euroa.

Tulonjakovaikutusten osalta on hallituksen esityksessä arvioitu, että verotus kevenisi kaikissa tulodesiileissä. Euromääräinen vaikutus olisi suurin tulodesiilissä 10 eli suurituloisilla kotitalouksilla, ja suhteellisesti suurin vaikutus olisi tulodesiilissä 8. Ehdotettujen veroperustemuutosten

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2022 vp

yhteisvaikutus tulonjakoon Gini-kertoimella mitattuna on 0,01 prosenttiyksikköä eli toimenpiteet kasvattavat tuloeroja hieman.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitystä pidetty yleensä ottaen kannatettavana. Esityksen periaatteet nähtiin sinällään oikeina ja perusteltuina sekä tavoitetta vastaavina. Asiantuntijakuulemisissa nostettiin kuitenkin esille myös laajempia näkökohtia koskien muun muassa tuloerojen lisääntymistä, koska esitetyt muutokset kohdistuvat pelkästään työssä käyviin ja niidenkin osalta suurempituloisiin, sekä hybridi- ja etätyön lisääntymisen myötä syntynyt tarve tarkastella laajemminkin matkakuluvähennysjärjestelmää. Vaikka esityksen ei sinällään nähty edistävän fossiilitonta liikennettä eikä päästöjen vähentämistä, esitettyä matkakuluvähennyksen enimmäismäärän nostoa pidetään kuitenkin sopivana tapana toteuttaa polttoaineen hintojen nousun kompensointi. Esille nostettiin myös polttoaineiden korkean hintatason pysyvyys ja mahdollinen tarve myös pidempiaikaiseen sääntelyyn.

Esityksessä ei muuteta matkakuluvähennyksen reunaehtoja ja matkakuluvähennys myönnetään halvimman kulkuvälineen mukaan. Halvimpana kulkuneuvona pidetään yleensä julkista kulkuneuvoa, jolloin kilometrikohtaista matkakuluvähennystä ei voida tehdä oman auton käytön perusteella. Asiantuntijakuulemisissa nousi kuitenkin esille se, että nykysääntely ei ota huomioon erilaisia tarpeita oman auton käytölle ja sitä, onko julkisen kulkuneuvon käyttö tosiasiaassa mahdollista esimerkiksi tilanteessa, jossa joukkoliikenneyhteys sinällään on käytettävissä, mutta oman auton käyttäminen on välttämätöntä lapsen kuljettamisen vuoksi.

Valiokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettuja määräaikaista verovuotta 2022 koskevia lakimuutoksia kannatettavina suhteessa tavoitteisiin polttoaineen hinnan nousun kompensoimisesta ja työnteon tukemisesta. Polttoaineen hinnan nousu lisää kustannuksia erityisesti niillä verovelvollisilla, jotka tarvitsevat autoa asunnon ja työpaikan välisiin matkoihin ja jotka vastaavat polttoainekustannuksistaan itse. Valiokunta katsoo, että on perusteltua kompensoida polttoainekustannusten nousua näille verovelvollisille. Matkakuluvähennykseen tehtävät muutokset varmistavat osaltaan sitä, että polttoaineen hinnan nousu ei muodostu työssäkäynnin esteeksi.

Valiokunta kiinnittää huomiota tarpeeseen seurata nyt tehtävien väliaikaisten muutosten riittävyyttä suhteessa polttoainehintojen tulevaan kehitykseen ja ottaen myös huomioon matkakuluvähennysjärjestelmän mahdolliset laajemmat kehitystarpeet.

Eduskunta-aloitteet

Edellä esitettyihin perusteluihin viitaten valiokunta ehdottaa lakialoitteen ja toimenpideoitteen hylkäämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 37/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2022 vp

Eduskunta hylkää lakialoitteeseen LA 7/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpideoitteen TPA 9/2022 vp.

Helsingissä 13.5.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Sari Multala kok
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Jari Leppä kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tarja Järvinen